

Asmund Gleerups tale for bondestanden

Taler

Asmund Gleerup
Politiker

Dato

27. november 1845

Sted

På skydebanen i København

Omstændigheder

I 1840erne opstod i vide Kredse inden for Bondestanden et ønske om, at Regeringen vilde skride til en endelig Løsning af Hoveri- og Fæstespørgsmaalet. Der var endnu adskillige Bønder, der maatte møde til Pligsarbejde paa Herregaardene, og mange Bønder ejede ikke deres Gaarde, men maatte tage dem i Fæste. Stærkest var Bevægelsen blandt de sjællandske Bønder, og en kraftig Agitation blev sat igang. Regeringen søgte at dæmme op for Røret ved at for byde større, offentlige Møder, men dette øgede kun Uroen, og Agitationen blev fortsat. Blandt de mere fremtrædende Bondevener maa nævnes Skolelærer Asmund Gleerup, der havde fremragende agitatoriske Evner. Som Leder af en Deputation, der var kommet til Hovedstaden for at protestere mod Regeringens Indgreb over for Bondestanden, holdt han paa Skydebanen i København følgende Tale

- 1 Mine Herrer! Der var en Tid heri Landet, da en »Bonde« betød: en fribaaren
Mand med Odel og Eie, med fri og vægtig Stemme paa Folkethinge i
Folkeanliggender. Tiderne have vexlet, Navnet er blevet, men Betydningen har
vexlet med Tiderne, — ja vexlet i den Grad, at i Aarhundreder var en »Bonde
- 5 Navnet — ikke paa en Mand, men paa et Menneske, som stod udenfor Loven
og udenfor Samfundet. Der som Begivenhederne gaae i Kredsløb, da har Bonde
standen gjennemløbet den ene Halvdel af Cirklen fra oven nedad, fra den
høieste borgerlige Anseelse til den dybeste borgerlige Fornedrelse; nu staaer det
tilbage for Bonden at gjennemløbe den anden Halvdel fra neden opad, at
- 10 gjenvinde og gjenerobre sit Navn i dets oprindelige Betydning. Og han vil det,
mine Herrer! thi her begynder at yttre sig tydelige Tegn paa, at — nu kommer
Bonden, at vi igjen ville faae Bondesprog at høre og Bondevillie at fornemme.
Bondesprog og Bondevillie ere rigtignok Ord, som ere blevne noget fremmede,
noget udanske, og derfor er det, at Mange forstaae dem saa daarligt, og at Mange
- 15 slet ikke forstaae dem. Embedsord og Embedsvillie, Herremandsord og
Herremandsvillie, Præsteord og Præstevillie, have faaet Hævd i Sproget, ere
blevne kongelig privilegerede danske Ord, men Bondesprog og Bondevillie
negter man endnu Indfødsret. Ikke som om jeg vilde prædike, eller ikkun ønske,
et Bondevælde, — nei! ligesaalidt et Bondevælde som et Adelsvælde, ligesaalidt
- 20 et Bureaukrati som et Hierarchi, — ingen Stand over den anden, ingen Stand
under den anden, alle ved Siden af hinanden og Loven over Alle. Men for at
dette kan skee, er det godt at — Bonden kommer. Jeg veed nok, at der er Mange,
som sige: »Det er ikke godt«. Her er ikke Stedet til at imødegaae alle de

25 Klagemaal, som føres mod Bondebestræbelserne og Bondebevægelserne, og det behøves ei heller for denne Forsamling, men saameget maa jeg dog sige, at da jeg selv har staaet midt i disse Bevægelser (hvilket vel og har været mig en Opfordring til og har givet mig Mod til her at tage Ordet), selv efter ringe Evne, men med god Villie, har taget Deel i dem, fordi jeg intet Øieblik har kunnet
30 tvivle om, at det var en god og hæderlig Gjerning, og da jeg selv har staaet i et nøie Forhold til de fleste af de Mænd, man kalder de værste Bevægelsesmænd — et Hædersnavn for dem, mener jeg — saa tør jeg trøstigt paastaae: at de, der kalde Bondebevægelserne falske, uhyggelige og farlige, eller som benævne dem en opblussende Hede, der snart vil kjøles, naar man kun bruger kjølede Midler, eller et Røre, der maa standses, for ikke at gjennembryde og nedbryde al god
35 Orden, — jeg siger, at jeg tør paastaae, at de, der opfatte Bevægelserne i Bondestanden paa denne Maade, enten maae være Folk, der ikke kunne eller ikke ville see, eller Folk med saa svage Maver, at de faae Bugvrid af den gode og sunde, om end simple og maaske noget haarde Kost, som Bonden byder. Mine
40 Herrer! Bondebevægelserne og det vaagnende Liv i Bondestanden er en Strøm, dyb i sin Grund, og derfor kraftig i sin Bevægelse og sit Løb, men med en uendelig Rigidom i sit Skjød; — en Strøm, som vel undertiden bruser, naar den støder paa alt for store Sten, men som aldrig vil bryde ind oversvømmende og ødelæggende, — naar man kun ikke unaturlig vil inddæmme den, — men i
45 tusinde Retninger vil snoe sig igjennem alle Fædrelandets Egne, vandende, frugtbargjørende og velsignelsesrig.

Lad derfor kun Bonden komme, mine Herrer! og lad ham kun komme rustet til Kamp og Strid. Men hans Sværd skal være hans gode, retfærdige, uafviselige
50 Fordringer paa borgerlig Lighed; hans Skjold skal være Lovmæssigheden af hans Kamp og den Maade, hvorpaa Kampen føres, og hans Fodfæste og Kampplads skal være Lovens Enemærker og Lovens Grændser, og ikke en Tomme derud over! — Og naar jeg, mine Herrer! seer os forsamlede her i dette Øje blik og i denne Anledning, da staar det klart for mig, at Bonden kommer og — at han
55 ikke kommer forgjæves; thi naar jeg her seer Bønder fra alle Landets Provindser, samlede i eet Ærinde, til een Gjerning, fremførende eet Ønske, udtalende een Villie, da staae de gamle Dage for mig, da danske Bønder eendragtelig samlede sig for at bygge Danmark et Dannevirke, og da forvisses jeg om, at Bonden en Gang endnu vil komme og bygge et Dannevirke midt iblandt os, et Dannevirke
60 mod indre og ydre Vold. Og naar jeg dernæst her ved dette festlige Møde seer Bonden ved siden af, Arm til Arm, med Mænd af alle Stænder, og deriblandt Mænd, som ikke alene have en betydelig Indflydelse i deres egen Kreds, men

hvis Navne have en god Klang og stærk Vægt i alle Samfundsclasser, da forvisses
65 jeg om, at Bonden ikke kommer forgjæves, men at han vil blive modtagen med
Haandsrækning og Velkommen, og at Bondesagen vil blive Nationalsag. Og,
mine Herrer! det fortjener den at være, og det bør den at være. Vi have nylig
hørt, at Bondestanden er Statens Legeme; men at der kommer Liv og Aand,
Kraft og Villie og Følelse ind i dette sunde og stærke Legeme, — det anseer jeg,
70 og Mange med mig, for at være den Grund, hvorpaa de politiske og sociale
Reformer, hvortil vi trænge, maae bygges, og hvoraf de ere betingede.
Bondestanden er beaandet, Livet er ind blæst. Mine Herrer! lad os lykønske
Bonden og Fædrelandet dertil; lad os hilse denne Opvaagnen af Bondefolket,
som en Paaskemorgen for Danmark, som en Opstandelse af Folkeliv og
75 Folkeaand, af Folkekraft og Folkevillie, der vil gjøre Fædrelandet stærkt til at
udvikle sig i de gode Dage, stærkt til at staae imod i de onde. Mine Herrer! jeg
anmoder Dem om at byde den unge, den nyfødte Bondestand et Velkommen;
jeg indbyder Dem til at tømme et Glas for, at det, til Held for Bondestanden, til
Velsignelse for Fædrelandet, bestandig tydeligere maa mærkes og fornemmes:
80 Nu kommer Bonden!

Kilde

Jørgensen, H. 1945. Danske Taler gennem 100 Aar. København: J. H. Schultz Forlag

Kildetype

85 Dokumentation i bogværk

Tags

Agitationstale, Bondebevægelsen

URI

90 <https://www.dansketaler.dk/tale/asmund-gleerups-tale-for-bondestanden>

95

100